

Arapça ‘da Sesli Harfler (Uzun Okutan Ünlüler)

Arapça ünlü sistemi Türkçe ünlü sistemine göre farklılıklar taşır. Farkların başta geleni Arapçada Türkçede bulunmayan uzun ünlülerin bulunmasıdır. Arapçada, Türkçedeki kadar geniş bir ünlü kadrosu bulunmaz. Arapçada genel bir imla kuralı olarak kısa ünlüler yazılmaz. Sadece uzun ünlüler yazılır.

Buna göre Arapça ve Farsça kelimelerde kelime başında medli elif (آ) “â” uzun ünlüsüyle okutur:

آب - âb

آتی - âtî

آداب - âdâb

آتش - âteş

آسوده - âsûde

Kelime içinde ve sonunda elif “â” uzun ünlüsüyle okutur:

آزاد - âzâd

باران - bârân

حالا - hâlâ

ماه - mâh

Kelime başında elif+vav (و) “û” uzun ünlüsüyle okutur. Ancak çok nadir görülmektedir.

اوتینا - ûtînâ

Kelime içinde ve sonunda vav, ünlü görevinde ise “û” uzun ünlüsüyle okutur:

أهو - âhû

ترازو - terâzû

سبو - sebû

طوفان - tûfân

Kelime başında elif+ye, ünlü görevinde ise “î” uzun ünlüsüyle okutur:

ايجاب - îcâb

ايفا - îfâ

ايمان - îmân

ايقاظ - îkâz

Kelime içinde ve sonunda ye, ünlü görevinde ise “î” uzun ünlüsüyle okutur:

پير - pîr

تكبير - tekbîr

شيرين - şîrîn

والى - vâlî

Arapça kelimelerde kısa ünlüler yazılmaz. Ancak “e” ünlüsü kelime başında hemzeli elif (ا), kelime sonunda da güzel he (ه) ile gösterilir. Osmanlı Türkçesinde kelime başında hemze çoğu zaman yazılmaz, yalnızca elifle gösterilir.

أمر - emr

أبر - ebr

اثر - eser

اساس - esâs

Kelime başında elif bütün ünlüleri okutabilirdi. Elif altında hemze (ة) ‘i’ kısa ünlüsünü okutur. Elif, altında hemze olmaksızın da ‘i’ ünlüsünü okutabilir.

إلى - ilgi

إش - iş

إكله مك - inlemek

اكى - iki

Arapça'ya Özgü Sesler ve Gösterildiği Harfler

Osmanlı alfabesindeki bazı harfler Arapça seslere özgüdür. Bu harflerin karşıladığı sesler, orijinal çıkış özellikleriyle Türkçede bulunmazlar. Bu gibi harfler Türkçedeki en yakın sese uydurularak okunurlar. Bunlar:

ث - peltek se

ح - ha

ذ - zel

ض - dat

ظ - zı

ع - ayın

hemze - ء (ortada ve sonda yazıldığında)

harfleriyle yazılır.

Peltekte se : ث

Arapça kelimelere özgü bir sestir. Türkçe kelimelerde kullanılmaz. Bu harfin orijinal çıkışı “ts” seslerinin birleşimi gibidir. Fakat bu harf Latin harflerinde “s” olarak okunur.

ثابت - sâbit

عثمان - Osmân

تثبيت - tesbît

حادثة - hâdisse

Ha : ح

Bu üç harf Arapça kelimelerde karşımıza çıkar. Boğazın ortasında yumuşak bir “h” sesi çıkarılarak seslendirilir. Latin harfi olarak ‘h’ ünsüzü ile yazılır.

حافظ - hâfız

محكوم - mahkûm

تحكيم - tahkîm

احسان - ihsân

Zel : ذ

Arapça kelimelerde kullanılır. Zel harfi dilin ucunun dişler arasından hafifçe dışarıya çıkarılması suretiyle, peltek şekilde, “tz” gibi okunur. Bu harfle yazılan kelimeler Latin harflerine aktarılırken bazı kelimelerde “z”, bazı kelimelerde ise “d” ünsüzü ile okunmuş ve yazılmıştır.

ذات - zât

ذهني - zihnî

تذهب - tezhîb

ذَلَّتْ - zillet

خِذْمَت - hizmet - hidmet

↓ Arapçada kelime içinde ve sonunda yan yana bulunan ve aralarında ünlü bulunmayan eşsesler bir harf ile yazılır. Bu harfi çift okutmak için kimi zaman üstüne **şedde** denilen bir yardımcı işaret konulur. Matbu metinlerde bu işaret çoğu zaman kullanılmaz. Son ünlüsü şeddeli olanlarda, yalın halde iken bu harfler tek okunur: حَقّ - hak, سِرّ - sır.

Dat : ض

Arapça kelimelere özgü bir sesi simgeler. Bu harf Latin harflerine “z”, nadiren de “d” ile aktarılır. Kalın ünlerle (a, ı, o, u) okunur.

ضِيَّافَت - zıyâfet

حُضُور - huzûr

قَاضِي - kâdî

مُضَارِبَه - mudârebe

Zı : ظ

Arapçaya özgü bir sesi simgeler. Telaffuzu sert bir “z” sesiyle yapılır. Kalın ünlülerle (a, ı, o, u) okunur.

ظَنّ - zann

مَظْلُوم - mazlûm

وَظِيفَه - vazîfe

ظَلَمَت - zulmet

Ayin : ع

Arapçaya özgü bir harftir. Ayın harfin simgelediği ses Türkçede bulunmadığı gibi Latin harfi karşılığı da yoktur. Bu sebeple çeviride özel işareti olan ters kesme işareti (ˆ) ile gösterilir. Kelime ortasında ve sonunda yazılmış ayın harfleri transkripsiyonlu çevirilerde mutlaka özel işareti ile gösterilir. Kalın ünlülerle (a, ı, o, u) seslendirilir. Kelime başında ayın, ünlüymüş gibi yazılır. Kelime başındaki ayın harfleri özel işareti ile gösterilmeyebilir.

عذاب - azâb

زراعة - zirâˆat

تعطيل - taˆtîl

عشق - aşk

عمر — ömr — Amr

علوم - ulûm

علم - ilm

Hemze : ء

Ortada ve sonda yazılan hemze, Arapçaya özgüdür. Kelime başında çoğu zaman sadece elif harfi ile yazılır. Kelime başında elif üstünde (o takdirde “e” ünlüsünü okutur) veya elif altında (o takdirde “i” ünlüsünü okutur) yazıldığı da olur. Kelime başında Türkçe kelimelerde de yazılabilir. Ortada ve sonda bulunan hemze, transkripsiyonlu çevirilerde özel işareti olan normal kesme (ˆ) işareti ile mutlaka gösterilir.

أبد - ebed

أجل - ecel

إثر — isr

مسئله — mesˆele

مأمن — meˆmen

Ortada elif harfinin üstünde hemze (ء), kendisinden önceki harfin “e” ünlüsüyle okunacağına işaret eder. Ortada vav harfinin üstünde hemze (و) ise, kendisinden önceki harfin “u – ü” kısa ünlüsüyle okunacağına işaret eder.

مأمور — me’mûr

مأیوس — me’yûs

مؤمن — mü’mîn

Aşağıdaki örnekleri inceleyelim.

تضرّع	بضاعت	بحث	ضابط
tazarru’	bidâ’at	bahs	zâbıt
ذکا	مبحث	ثبات	ظهور
zekâ	mebhas	sebât	zuhûr
ضرورت	وراثت	خدمت	اکثر
zarûret	verâset	hizmet	ekser
آثار	ذريت	تضادّ	مظهر
âsâr	zürriyet	tezâdd	mazhar

Tek ve İki Heceli Kelimelerin Yazılış ve Okunuşları

Alfabadeki harfler sağdan sola doğru bitleştirilerek yazılır. Ancak bazı harfler kendilerinden sonraki harflerle bitişmezler. Bunlar kelime ortasında bile olsa kendisinden sonraki harfe bitleştirilmez, kelime sonundaymış gibi yazılır. **Kendisinden sonraki harflerle bitişenlere hurûf-ı muttasıla; bitişmeyenlere hurûf-ı munfasıla** denir.

Aşağıdaki harfler kendilerinden sonra gelen harflerle bitişmez:

و ژ ز ر ذ د ا

- Sesli harf olarak görev yaptığında ortadaki güzel he (ه) harfi de kendisinden sonraki harfle bitişmez.

بابا - baba

بربر - berber

بدن - beden

خدمت - hizmet

ولوله - velvele

مه یوه - meyve

کوره به - körebe

اځانت - ihânet

Alfabe de ünlüleri göstermek için elif, vav, ye ve he harflerinden yararlanılır. Elif dışındaki diğer harflerin aynı zamanda ünsüz olarak da kullanıldığı unutulmamalıdır. Kimi heceler iki (mesela بی bi ve bı), kimi heceler dört (mesela بو bu, bü, bo, bö) şekilde okunabilir. Kimi harfler Arapçada kalın sıradan bir ünsüzü gösterdiği için sadece kalın sıradan ünlülerle okunabilir. (mesela غا ga, غو gu)

Aşağıdaki örnekleri inceleyelim.

اون	دوز	اول	اوچ	صو	او
ün - un - on - ön	düz - doz	ol - öl	üç - uç	su	o
ایز	یازی	آری	کیشی	دیک	ایپ

iz	yazı	arı	kişi	dik	ip
ڪورڪ	اوران	قوڏ	ڪوپ	يورو	بورو
kürk - kürek	oran	koz - kuz	küp	yürü	boru - bürü
ايرماق	بيچيم	ايليق	قادين	صاغير	آچيق
ırmak	biçim	ılık	kadın	sağır	Açık